

Manfred Honeck, dirijor: „Muzica este o artă care nu poate fi clonată”

Dirijorul Manfred Honeck, care va fi la pupitrul Pittsburgh Symphony Orchestra, pe 3 septembrie, de la ora 19.30, la Sala Palatului, spune că importante descoperiri tehnice trebuie să servească și să sprijine muzica.

Interviu realizat de Maria Monica Bojin

Dirijorul austriac Manfred Honeck, în vârstă de 55 de ani, afirmă că muzica trebuie să fie întotdeauna suverană; la rândul lor, criticii spun: „o lucrare interpretată de Manfred Honeck seamănă cu o vizită la un obiectiv turistic în compania unui ghid local: afli mereu lucruri noi sau le privești pe cele pe care credeai că le cunoști bine într-o altă lumină“. Dirijorul, care a susținut concerte la Carnegie Hall sau în Festivalul BBC Proms, a mai vorbit despre emoția pe care o transmite Ceaikovski și Șostakovici și despre ceea ce apreciază în mod deosebit la Festivalul „Enescu“.

Primul concert pentru pian de Ceaikovski este interpretat incredibil de des. Ați descoperit, poate, motivul pentru care este el atât de popular?

Mi se pare că Piotr Ilici Ceaikovski a înțeles că un compozitor trebuie să se întâlnească, spiritual vorbind, cu inimile oamenilor. Era un maestru în a produce reacții intense în sufletele ascultătorilor, și Concertul nr. 1 pentru pian este, încă de la primele sunete, o demonstrație a acestei arte. Melodiile au mult din motivele muzicii tradiționale. O a treia cauză care face acest concert atât de atrăgător este virtuozitatea pe care o cere de la interpret – cât despre sonoritatea rafinată de care este capabil pianul, Ceaikovski o pune în prim-plan și o exploatează la maximum.

Cum este cazul cu multe din lucrările lui Șostakovici, Simfonia a V-a are un conținut ideatic ambiguu: o putem privi ca pe o muzică veselă sau ca pe o reprezentare codificată a vieții poporului rus în timpul Uniunii Sovietice. Ce credeți dumneavoastră despre Simfonia a V-a?

Are o dimensiune politică și o poveste politică – nu trebuie să uităm motivul pentru care a fost compusă. Știm că primele patru simfonii au însemnat pentru Șostakovici siguranța că își găsisese, în muzică, spațiul unde putea să se exprime liber. Lucrurile s-au schimbat, această stare de fapt a luat sfârșit atunci când Șostakovici a fost învinovățit că scrie nu pentru, ci împotriva poporului rus, iar Simfonia a V-a este un fel de răspuns adus acestei acuzații. Ne este foarte clar că aici găsim mesaje ascunse, critice la adresa sistemului, chiar și atunci când ne bucurăm de frumusețea absolută a muzicii. De exemplu, în partea a III-a, prin acele solo-uri de oboi, de flaut, de fagot, avem cumva sentimentul că ne aflăm la o comemorare a artiștilor din Uniunea Sovietică deportați în Siberia și dispăruți. Șostakovici a scăpat de exil pentru că a dus în mod deliberat o viață retrasă și a avut o atitudine smerită. În această simfonie minunată se pot percepe caracterul tragic, lupta pe care și-a asumat-o compozitorul, mesajele secrete. Un alt exemplu de echivoc în Simfonia a V-a de Șostakovici se găsește în ultimele măsuri, care sună foarte triumfal. Ele au fost interpretate de partid ca fiind expresia triumfului poporului sovietic, dar cei care au ascultat cu atenție, melomani sau artiști, au înțeles că prin repetarea timp de aproape două minute a acestor opt note, Șostakovici a vrut să exprime caracterul primitiv al societății. În fine, mai există un alt aspect al simfoniei – ea este și un omagiu adus stilului componistic al lui Gustav Mahler, care l-a influențat în mod aparte pe Șostakovici. Aceasta se simte foarte bine la începutul părților a doua și a treia, care amintesc de prima simfonie a lui Mahler sau de Adagietto-ul din Simfonia a V-a. Șostakovici își manifestă aici respectul și admirația pentru limbajul sonor și pentru gândirea muzicală mahleriene.

Ați condus foarte multe orchestre, în numeroase săli. Ce vă bucură pe dumneavoastră să simțiți sau să vedeți în public?

Pentru un dirijor, cel mai important este desigur ca, în momentul în care se află pe podium, să se prezinte impecabil – atunci, în acele clipe, muzica este suverană și el trebuie s-o servească. Capacitatea unui dirijor de a transmite emoție vine din faptul că știe exact ce trebuie să facă din muzică; este nevoie ca el și orchestra să aibă aceeași stare – muzicienii simt dacă dirijorul este sigur pe el, iar când toți cei de pe scenă au acest sentiment al liniștii și încrederii, el se transmite și publicului. Pentru mine, important este să știu că vin în întâmpinarea sufletului, a inimii ascultătorilor, și că ei vor spune după aceea: „Astăzi am avut parte de o experiență minunată, am câștigat în câteva minute ceva pentru o viață întreagă“.

Ce vă place în concertele live?

Spontaneitatea, această caracteristică a orelor de pe podium. Facem repetiții, sigur, și stabilim atunci anumite lucruri pe care le vom executa în concert, însă există și momente pe care nu le putem anticipa, momente când muzica va suna altfel decât ne-am propus – iar asta este foarte incitant. Concertele live sunt deosebite pentru că sunt irepetabile. Ca un exemplu, într-un turneu cântăm același repertoriu, dar energia noastră și cea pe care o imprimăm lucrărilor este mereu alta. Se poate ca orchestra să fie influențată de condițiile exterioare, sau publicul poate reacționa diferit – fiecare situație cu care ne întâlnim produce efecte extraordinare. Bineînțeles că oricând se poate întâmpla ceva neplăcut, cum ar fi o greșală tehnică, dar este un risc pe care ni-l asumăm atunci când știm că, fiind spontani, putem face o muzică foarte bună.

Spectacole de operă din Statele Unite ale Americii se transmit astăzi live în cinematografe din Europa, avem sunet high definition, există un software special pentru iPad și iPhone dedicat ascultării muzicii clasice. Sunt aspecte pozitive ale părții tehnice a societății. În acest context, vă temeți de ceva, în privința muzicii clasice?

Pentru ea nu-mi fac griji: este o artă care nu poate fi clonată. Noi interpretăm creațiile unor mari compozitori trecuți în eternitate acum două, sau trei, sau patru sute de ani, ceea ce demonstrează că muzica este o parte foarte importantă a culturii. Cât despre noile descoperiri în domeniul tehnologiei, ele trebuie să se subordoneze omului, și nu invers. Tehnologia are datoria de a sprijini arta, este excelentă atâta vreme cât îi lasă artei libertatea.

Biletele la concertul dumneavoastră s-au epuizat încă din vară – ne bucurăm că ați venit la București cu Orchestra Simfonică din Pittsburgh. Ce semnificație are pentru dumneavoastră prezența în Festivalul „Enescu“?

Pentru noi este o experiență extraordinară, mai ales pentru că nu am mai cântat niciodată în Capitala dumneavoastră. Știm că Festivalul „Enescu” este cu adevărat un eveniment și că are un nivel foarte înalt, și nu putem decât să-i felicităm pe toți cei care au participat într-un fel sau altul la organizarea și derularea sa. Felicitări de asemenea pentru ceea ce faceți pentru melomani din România ca și pentru țara dumneavoastră: este un lucru foarte frumos. Ne bucurăm și suntem entuziasmați că putem fi parte din Festivalul „Enescu” și că noi, o orchestră americană, avem posibilitatea să susținem un concert într-o țară europeană importantă.

Numele: Manfred Honeck

Data și locul nașterii: 17 septembrie 1958, Nenzing, Austria

Kreuznacher Str. 63 • 50968 Köln • Telefon: +49 221 38 10 63 • Telefax: +49 221 38 39 55

e-Mail: office@pr2classic.de • www.pr2classic.de

Starea civilă: căsătorit, șase copii

Studiile și cariera:

Absolvent al Academiei de Muzică din Viena, a debutat ca asistent al lui Claudio Abbado și a dirijat ansambluri cum sunt Capela de Stat din Dresda, Orchestra Regală Concertgebouw din Amsterdam, Filarmonica din Viena. Din 2008, Manfred Honeck este director muzical al Orchestrei Simfonice din Pittsburgh, înființată în 1895 și condusă, între alții, de Richard Strauss și Leonard Bernstein.

Locuiește în: Altag, Austria

Adevărul
September 3, 2013